

Discourse Creation Model in Ayatollah Khamenei's Political Thought*

Gholam-Reza Behroozi Lak¹ Reza Kafili (corresponding author)²

1. Professor, Department of Political Studies, Baqir al-Olum University, Qom, Iran.

Email: blak@bou.ac.ir

2. PhD Student of Political Studies, Faculty of Historical, Political, and
Regional Studies, Baqir al-Olum University, Qom, Iran.

Email: kafili.ir@yahoo.com

Abstract

Discourse creation involves directing public opinion toward a specific concept, which is essential for implementing ideas and concepts effectively. Despite efforts by academic and cultural institutions, there remains an inadequate level of discourse creation for valuable ideas and concepts, primarily due to the lack of an appropriate discourse model. Thus, examining the views of authentic Islamic thinkers is highly significant. This study, using a descriptive-analytical approach and Sterling's thematic analysis method, seeks to establish a discourse model based on Ayatollah Khamenei's statements on discourse creation. According to the study's findings, Ayatollah Khamenei's discourse model views discourse as the process of a concept becoming prevalent in society and public opinion aligning with it. To realize this, key figures—including intellectuals, scholars, poets, writers, officials, artists, students, seminarians,

---

* Behroozi Lak, Gh. R.; Kafili, R. (2024). Discourse Creation Model in Ayatollah Khamenei's Political Thought. *Journal of Political Science*, 27(106), pp. 64-108.

<https://doi.org/10.22081/PSQ.2024.68225.2861>

 Publisher: Baqir al-Olum University, Qom Iran.

* **Type of article:** Research Article

 Received: 2024/05/29 • **Revised:** 2024/06/09 • **Accepted:** 2024/06/16 • **Published online:** 2024/06/19

© The Authors

and the national broadcasting network—are designated to foster discourse around socially relevant issues and discourse-ready concepts. They achieve this by meeting specific criteria (thought, repetition, clarification, and modeling) through TV programs, writing, free-thinking forums, promotion, poetry, artistic works, and the resources of various state institutions. Such a discourse is expected to yield outcomes like national progress, problem-solving, facilitating public affairs, increasing the motivation to serve, activating executives, translating ideas into action, generating public approval, fostering individual growth, and enhancing the sense of responsibility.

Keywords

Discourse Creation, Political Thought, Ayatollah Khamenei, Public Opinion, National Broadcasting, Propagation, Elites.

الگوی گفتمان‌سازی در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای^{*۱}

غلام‌رضا بهروزی لک^۲ ID، رضا کفیلی^۳ ID (نویسنده مسئول)

۲. استاد، گروه مطالعات سیاسی، دانشگاه باقرالعلوم علیه السلام، قم، ایران.

blak@bou.ac.ir

۳. دانشجوی دکتری مطالعات سیاسی، دانشکده مطالعات تاریخی، سیاسی و منطقه‌ای، دانشگاه باقرالعلوم علیه السلام، قم، ایران.

kafilii.ir@yahoo.com

چکیده

گفتمان‌سازی به معنای جهت‌دادن افکار عمومی جامعه به سمت مفهوم خاصی است که یکی از لازمه‌های اجرایی شدن مفاهیم و ایده‌ها محسوب می‌شود. به‌رغم تلاش‌های مجامع علمی و فرهنگی، هنوز در خصوص گفتمان‌سازی مفاهیم و ایده‌های ارزشمند، وضعیت مطلوبی مشاهده نمی‌شود که یکی از علل آن، نبود الگوی مناسب گفتمان‌سازی است؛ بنابراین استنطاق آرای اندیشمندان اصیل اسلامی بسیار با اهمیت است. پژوهش حاضر با رویکرد توصیفی - تحلیلی و روش تحلیل مضمونی استرلینگ، با بررسی بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در خصوص گفتمان‌سازی، درصدد ارائه الگوی گفتمان‌سازی در اندیشه ایشان است. بنابر یافته‌های این پژوهش، الگوی گفتمان‌سازی از منظر رهبری معظم انقلاب اسلامی عبارت است از اینکه گفتمان به معنای عمومی شدن یک مفهوم در جامعه و جهت‌گیری افکار عمومی به سمت آن مفهوم است که برای تحقق این مفهوم، عواملی مانند نخبگان، عالمان، شاعران، ادیبان،

۱. این مقاله برگرفته از: رساله دکتری در رشته علوم سیاسی دانشگاه باقرالعلوم علیه السلام با عنوان «سازوکار نقش‌آفرینی نخبگان در گفتمان‌سازی حکمرانی عادلانه در جمهوری اسلامی ایران» است (استاد راهنما: دکتر بهروزی لک، استاد مشاور: دکتر رهدار).

* **استناد به این مقاله:** بهروزی لک، غلام‌رضا؛ کفیلی، رضا. (۱۴۰۲). الگوی گفتمان‌سازی در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای. علوم سیاسی، ۲۷(۱۰۸)، صص ۶۴-۱۰۸.

<https://Doi.org/10.22081/PSQ.2024.68225.2861>

□ نوع مقاله: پژوهشی؛ ناشر: دانشگاه باقرالعلوم علیه السلام قم، ایران؛ © نویسندگان

□ تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۰۹؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۳/۰۳/۲۰؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۷؛ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۳/۰۳/۳۰

مسئولان، هنرمندان، دانشجویان، طلاب و صداوسیما تعیین می‌شوند تا مفاهیمی مثل مسائل روز جامعه و مفاهیم دارای قابلیت گفتمان‌سازی را با رعایت شرایط آن (تفکر، تکرار، تبیین و ارائه الگو) از طریق برنامه‌های صداوسیما، نگارش، کرسی‌های آزاداندیشی، تبلیغ، شعر، کارهای هنری و امکانات دستگاه‌های مختلف کشور گفتمان‌سازی کنند. چنین گفتمانی نتایجی مانند پیشرفت و حل مشکلات کشور، تسهیل‌گری در امور کشور، افزایش انگیزه خدمت، فعال‌شدن مجریان، تبدیل فکر به عمل، ایجاد اقبال عمومی، رشد مردم و احساس مسئولیت را در پی خواهد داشت.

کلیدواژه‌ها

گفتمان‌سازی، اندیشه سیاسی، آیت‌الله خامنه‌ای، افکار عمومی، صدا و سیما، تبلیغ، نخبگان.

مقدمه

آیت‌الله خامنه‌ای، رهبری معظم انقلاب اسلامی، به عنوان یکی از متفکران سرآمد دینی در عصر معاصر، همواره به گفتمان‌سازی تأکید می‌کنند و مقصودشان عمومی شدن یک مفهوم و جهت‌دادن افکار عمومی جامعه به سمت آن مفهوم است؛ اما تاکنون الگویی بومی برای گفتمان‌سازی ارائه نشده است؛ درحالی‌که گفتمان‌سازی یکی از مهم‌ترین راهکارهای پیشرفت و حل مشکلات جامعه به شمار می‌آید. اگر درباره مؤلفه‌ای مانند عدالت در جامعه گفتمان‌سازی شود، توجه همگان به اجرای آن متمرکز می‌شود و اگر روند عمومی جامعه چنین باشد، انسان‌ها حتی در بهرمندی خودشان از امکانات مختلف جامعه به مراعات عدالت مجبور می‌شوند. دین مبین اسلام با وجود غنای محتوایی متصل به وحی الهی و اندیشمندان اسلامی، برای گفتمان‌سازی از ظرفیت عظیمی برخوردار است.

با توجه به اینکه مقام معظم رهبری در خصوص گفتمان‌سازی به صورت دقیق ورود کرده و نکات مختلفی را بیان فرموده‌اند، می‌توان نظریه گفتمان‌سازی را از منظر ایشان بررسی کرد. گفتمان از منظر اندیشمندان غربی در مطالعات سیاسی و حتی علوم انسانی گسترش چشم‌گیری داشته است؛ اما مقصود این پژوهش، بررسی گفتمان مورد نظر آنان در اندیشه رهبری نیست و گفتمان در این دو ساحت، صرفاً اشتراک لفظی است. هدف پژوهش آن است که ضمن بررسی معانی گفتمان در اندیشه‌های مختلف، الگوی گفتمان‌سازی در اندیشه مقام معظم رهبری را با استفاده از روش تحلیل مضمون استرلینگ در قالب یک چارچوب نظری علمی، ارائه کند.

پیشینه تحقیق

در بررسی پیشینه تحقیق به مقاله «الگوی گفتمان‌سازی مقاومت از منظر قرآن» از مجید سلیمانی و جعفر وفا در سال ۱۳۹۸ می‌رسیم که شرایط علی، شرایط زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر را به عنوان مهم‌ترین ارکان الگوی گفتمان‌سازی مقاومت در قرآن ذکر می‌کند؛ همچنین مبارزه، استحکام روحی و تاب‌آوری، نشاط، همبستگی،

بهره‌گیری از دانش، تحرک، دوری از صلح ذلت‌بار و نداشتن پیوند دوستی با دشمن و انتظار شهادت را به عنوان راهبردهای گفتمان‌سازی بیان کرده است.

مقاله «ارائه الگوی گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی از طریق رسانه‌های اجتماعی در عرصه ارتباطات بین‌الملل» از ساناز منظم قلعه‌جوقی و دیگران در سال ۱۴۰۰ به روش پیمایش مقطعی به ارائه الگوی راهبردی گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی از طریق رسانه‌های اجتماعی در عرصه ارتباطات بین‌الملل پرداخته است. ایشان گفتمان‌سازی را به اقتصاد مقاومتی مقید کرده و سپس نقش رسانه‌های اجتماعی را در گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی بررسی کرده است.

همچنین مقاله «گفتمان‌سازی الگوی اسلامی ایرانی از طریق رسانه‌ها (مطالعه موردی برنامه‌های کودک سیمای جمهوری اسلامی ایران)» از سهیلا بورقانی فراهانی و لیلا درویش روحانی در سال ۱۳۹۵ به روش اسنادی با هدف معرفی شاخص‌های مورد نظر در طراحی برنامه‌های کودک از طریق سیمای جمهوری اسلامی ایران برای آماده‌سازی کودکان در جهت اجرای الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت انجام شده است.

در موارد یادشده اولاً گفتمان‌سازی با اوصاف گوناگونی مانند مقاومت، اقتصاد مقاومتی، الگوی اسلامی ایرانی بررسی شده است و صرف «گفتمان‌سازی» مورد بحث آنان نبوده است؛ ثانیاً موارد یادشده از منظر مقام معظم رهبری بررسی نشده‌اند؛ ثالثاً هر کدام به برخی از موارد لازم در گفتمان‌سازی مانند نقش رسانه به عنوان یکی از عوامل گفتمان‌سازی اشاره کرده‌اند؛ بنابراین لازم است پژوهش مستقلی برای استخراج الگوی گفتمان‌سازی از منظر مقام معظم رهبری انجام شود.

۱. مفهوم‌شناسی

۱-۱. مفهوم گفتمان

گفتمان معانی مختلفی دارد که به عنوان اشتراک لفظی میان اندیشمندان غربی و متفکران اسلامی مطرح می‌شود. کاربرد گفتمان در عرصه‌های مختلف از جمله علوم اجتماعی، علوم انسانی، علوم سیاسی، زبان‌شناسی و انسان‌شناسی اهمیت این مسئله را

نشان می‌دهد؛ بنابراین لازم است مفهوم آن در فرهنگ اسلامی مشخص و فرق آن با گفتمان مطرح در اندیشه‌های غربی تمییز شود تا پژوهشگران به هنگام استفاده از مفهوم گفتمان، به معنای آن از منظر اندیشمندان اسلامی نیز توجه داشته باشند.

۱-۲. گفتمان در مکاتب مختلف

گفتمان شیوه‌ای خاص برای سخن گفتن درباره جهان و فهم آن یا فهم یکی از وجوه آن است. نظریه گفتمان را برای اولین بار سوسور، زبان‌شناس سوئیسی در دانش زبان‌شناسی مطرح کرد (حقیقت، ۱۳۸۵، ص. ۴۵۷). «تفاوت اصلی میان شیوه تحلیل در نظریه گفتمان و نظریه‌های زبان‌شناسی آن است که در تحلیل گفتمان بر خلاف تحلیل‌های سنتی زبان‌شناسانه، صرفاً به عناصر نحوی و لغوی تشکیل‌دهنده جمله به عنوان عمده‌ترین مبنای تشریح معنا توجه نمی‌شود؛ بلکه فراتر از آن، عوامل بیرون از متن، یعنی بافت موقعیتی فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... مورد توجه و عنایت قرار می‌گیرد» (فرکلاف، ۱۳۷۹، ص. ۸).

این مفهوم در ادبیات فلسفی - اجتماعی (به‌ویژه دوران مدرن) کاربرد فراوانی داشته است و آن را در نوشته‌های اندیشمندان مختلف با معانی متفاوت می‌توان یافت که به برخی از آنها اشاره می‌شود: کلود لوی استراوس از انسان‌شناسان قرن بیستم، با استناد به نظریه‌های سوسور، تحلیل ساختاری وی را به حوزه علوم اجتماعی وارد کرد (ضمیران، ۱۳۷۸، ص. ۱۳۴). فراساختارگرایان و فرامدرنیست‌ها نظریه سوسور و ساختارگرایی را تضعیف و بازنگری‌هایی در این نظریه انجام دادند که شاخص مشترک این بازنگری‌ها، تردید در مفهوم «کلیت بسته» بود که سنگ‌زیربنای ساختارگرایی کلاسیک به شمار می‌رفت؛ بر این اساس اگر هویت‌ها تنها تفاوت‌های موجود در نظام گفتمانی باشند، در آن صورت هیچ هویتی به طور کامل شکل نمی‌گیرد؛ مگر آنکه نظام بسته‌ای باشد (صدرا، ۱۳۸۶، ص. ۱۷۷).

لاکلا و موفه، دو اندیشمند پسامدرن، توانستند نظریه گفتمان را از زبان‌شناسی به

فرهنگ، اجتماع و سیاست تسری بدهند. آنها برای تبیین نظریه گفتمان و دیگر پدیده‌های سیاسی - اجتماعی از مفهوم «مفصل‌بندی» استفاده می‌کنند. «مفصل‌بندی کنشی است که میان عناصر مختلف مانند مفاهیم، نمادها، رفتارها و... چنان رابطه‌ای ایجاد می‌کند که هویت اولیه آنها دگرگون شده و هویتی جدید بیابند؛ از این رو هویت یک گفتمان، در اثر رابطه‌ای که از طریق عمل مفصل‌بندی میان عناصر گوناگون به وجود می‌آید، شکل می‌گیرد» (تاجیک، ۱۳۷۹، ص. ۴۶). مفاهیم و مؤلفه‌های نظریه گفتمان لاکلا و موفه که با یکدیگر مرتبط‌اند، عبارت است از: ۱. دال و مدلول؛ ۲. بی‌قراری؛ ۳. ضدیت - غیریت؛ ۴. هژمونی و تثبیت معنا؛ ۵. قدرت؛ ۶. اسطوره - تصور اجتماعی - وجه استعاری؛ ۷. موقعیت سوژه‌ای و سوژگی سیاسی (کسرابی و پوزش شیرازی، ۱۳۸۸، صص. ۳۴۳ - ۳۵۸).

میشل فوکو که تحلیل گفتمان از اولین و محوری‌ترین مفاهیم اندیشه اوست، در ضمن طرح دو برداشت دیرینه‌شناسی و تبارشناسی، نظریه گفتمان را از دیرینه‌شناسی استخراج کرد و «گفتمان را ترکیبی از گفتار و نوشتار می‌داند و تلاش می‌کند آن را جایگزین ایدئولوژی کند تا دیگر به ایدئولوژی نیازی نداشته باشد» (تاجیک، ۱۳۸۵، ص. ۲۶۲). از منظر فوکو، گفتمان‌ها «اعمالی هستند که به طور سیستماتیک، شکل دهنده موضوعاتی هستند که خود سخن می‌گویند» (بهرام‌پور، ۱۳۷۹، ص. ۱۱) و آنها زمانی شکل می‌گیرند که چهار عنصر ابژه، موقعیت‌های سوژه، مفاهیم و استراتژی‌ها را خلق کرده باشد. هر کدام از اینها صورت‌بندی‌های مختلفی هستند که به واسطه کارکردهای گزاره‌ها شکل می‌گیرد (میلز، ۱۴۰۰، ص. ۹۱).

۳-۱. گفتمان در اندیشه رهبری

اولین کد از «گفتمان غالب» در اندیشه مقام معظم رهبری به سال ۱۳۷۹ بر می‌گردد که ایشان یافتن راه‌هایی برای تقویت نظام، اصلاح کارها و روش‌ها، گشودن گره‌ها، تبیین آرمان‌ها و هدف‌ها برای آحاد مردم را گفتمان اصلی ملت معرفی

می‌کنند؛ همچنین در سال ۱۳۸۸ اولین کد از «گفتمان‌سازی» را در دیدار با جمعی از طلاب و روحانیون در خصوص رشد اندیشه دینی در میان آحاد مردم مطرح کردند.

مقصود مقام معظم رهبری از گفتمان این است که یک معرفت، موضوع یا مؤلفه‌ای چنان در جامعه گسترش یابد که اذهان عمومی و افکار مردم به آن سمت هدایت شوند. اگر آن معرفت یا موضوع بر فرهنگ و اعتقادات عموم جامعه مبتنی باشد، گفتمان مثبت ایجاد می‌شود و اگر بر فرهنگ و اعتقادات وارداتی مبتنی باشد، گفتمان منفی ایجاد می‌کند. ایشان در تعریف گفتمان می‌فرماید: «گفتمان یعنی باور عمومی؛ یعنی آن چیزی که به صورت یک سخن مورد قبول عموم تلقی بشود، مردم به آن توجه داشته باشند» (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۱۲/۱۵).

۲. روش پژوهش

گردآوری داده‌های پژوهش به صورت کتابخانه‌ای بوده که اسامی بخشی از کتاب‌ها و مقالات مرتبط با موضوع پژوهش و مورد استفاده در این تحقیق در انتهای پژوهش آمده است. روش استفاده‌شده در تحقیق، توصیفی - تحلیلی است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل مضمون شبکه‌ای استرلینگ^۱ استفاده شده است. شبکه مضمون‌ها بر اساس یک رویه مشخص، مضمون‌های ذیل را نظام‌مند می‌کند: الف) مضمون‌های اصلی^۲ (کدها و نکات کلیدی موجود در متن)؛ ب) «مضمون‌های سازمان‌دهنده»^۳ (مقولات به‌دست‌آمده از ترکیب و تلخیص مضمون‌های اصلی)؛ ج) «مضمون‌های فراگیر»^۴ (مضمون‌های عالی در برگیرنده اصول حاکم بر متن به عنوان یک کل). سپس این مضمون‌ها به صورت نقشه‌های شبکه وب رسم می‌شوند که در

1. Attride-Stirling.

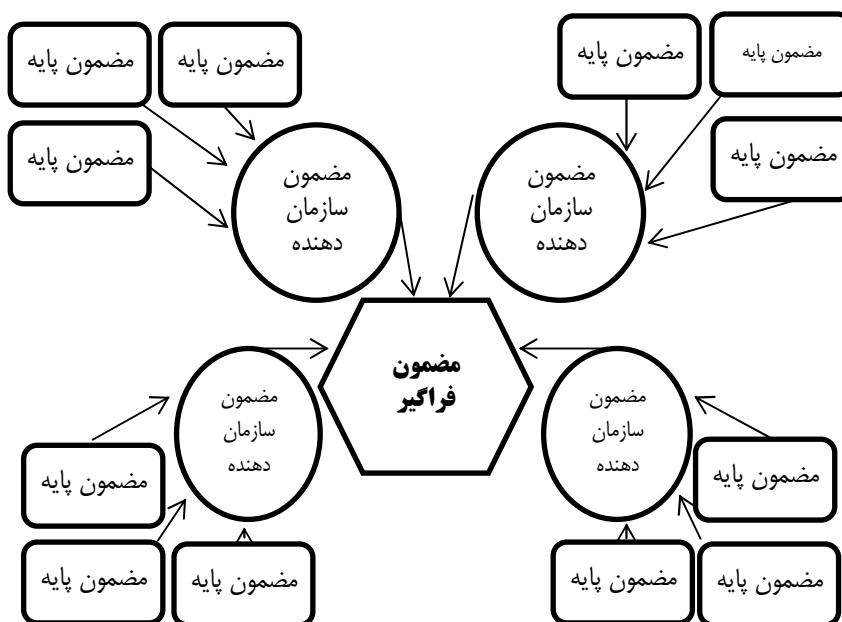
2. Basic themes

3. Organizing themes

4. Global themes.

آن مضمون‌های برجسته هر یک از این سه سطح همراه با روابط میان آنها نشان داده می‌شود (شیخزاده و بنی‌اسد، ۱۳۹۹).

همه مراحل تجزیه و تحلیل، داده‌های حاصل از مطالب مقام معظم رهبری در خصوص گفتمان‌سازی است. ابتدا ۹۴ کد مرتبط با سؤال پژوهش، استخراج گردید و در گام بعدی، کدهای مستخرج شده در ۳۳ مقوله فرعی مقوله‌بندی شد و در ادامه، مقولات فرعی در یک دسته‌بندی کلان تحت ۶ مقوله اصلی (مضمون فراگیر) طبقه‌بندی شدند.

شکل ۱: ساختار شبکه مضمونی

۳. یافته‌های پژوهش

مقام معظم رهبری ابعاد مختلفی از گفتمان و گفتمان‌سازی در جامعه را مطرح کرده‌اند که با بررسی آن‌ها، تعداد ۹۴ مضمون پایه استخراج شد که به تولید ۳۳ مضمون

سازمان‌دهنده و شش مضمون فراگیر از مسائل اساسی گفتمان در جامعه به شرح ذیل منجر شده است:

جدول (۱): تحلیل مضمون بیانات رهبری در خصوص گفتمان و گفتمان‌سازی

مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
گفتمان یعنی ذهنیت‌سازی و جهت‌گیری فکری در جامعه (۱۳۹۹/۰۲/۲۸)	ویژگی فکری گفتمان	
گفتمان یعنی فراگیر شدن یک مفهوم و معرفت در جامعه (۱۳۸۸/۰۹/۲۲)		
گفتمان یعنی باور عمومی (۱۳۹۲/۱۲/۱۵)		
گفتمان یعنی فکر رایج و مطالبه عمومی مردم (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)		
تشبیه گفتمان‌سازی به بزرگ‌راهی که همه میل حرکت از آن دارند (۱۳۹۵/۰۶/۰۳)	ویژگی حرکت بخش گفتمان	چیستی گفتمان و گفتمان‌سازی
گفتمان یعنی حرکت، نه توقف (۱۳۹۰/۰۷/۲۸)		
جریان‌سازی گفتمان به سبب افزایش طرفداران گفتمان خاص (۱۳۹۸/۰۵/۱۰)		
گفتمان یعنی فکر رایج و مطالبه عمومی مردم (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)	ویژگی عمومی شدن گفتمان	
مردمی شدن یک فکر و کار، در اثر تبدیل آن به گفتمان عمومی (۱۳۹۸/۰۵/۱۰)		
گفتمان یعنی جریان یک موضوع متفاهم عرفی عمومی (۱۴۰۱/۰۲/۰۶)		
گفتمان به مثابه هوای متنفس همه مردم (۱۳۹۰/۱۰/۱۴)		

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
محتوای گفتمان	لزوم گفتمان‌سازی معارف قرآنی و مسائل روز جامعه	لزوم وجود گفتمان در عرصه عدالت (۱۳۹۰/۰۲/۲۷)
		لزوم گفتمان‌سازی عرصه پیشرفت و عدالت در کشور (۱۳۸۸/۰۲/۲۷)
		لزوم گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۲/۱۱/۲۹)
		لزوم گفتمان‌سازی نخبگان در عرصه اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۲/۱۲/۲۰)
		گفتمان‌سازی، مقدمه لازم اجرای الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت (۱۳۹۱/۱۲/۱۴)
		گفتمان‌سازی؛ قدم اول عملیاتی شدن نقشه جامع علمی کشور (۱۳۹۴/۰۴/۱۳)
		لزوم گفتمان‌سازی در عرصه الگوی پیشرفت اسلامی-ایرانی (۱۳۹۵/۰۲/۰۶)
		لزوم ایجاد گفتمان کار و تلاش در عرصه اقتصادی (۱۳۹۴/۰۶/۰۴)
		لزوم تبدیل بحث عدالت به گفتمان نخبگانی (۱۳۹۰/۰۲/۲۷)
		لزوم تبدیل معارف قرآنی به گفتمان عمومی جامعه (۱۳۹۶/۰۲/۰۷)
		لزوم تبدیل عناوین مهم انقلاب اسلامی به گفتمان (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)
		قابلیت تبدیل به گفتمان

مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
لزوم تبدیل معارف قرآنی به گفتمان عمومی مردم (۱۳۹۶/۰۲/۰۷)		
نقش استادان دانشگاه در گفتمان‌سازی (۱۳۹۰/۱۰/۱۴) نقش سررشته‌دار نخبگان علمی و استادان مخلص و شجاع در گفتمان‌سازی و مدیریت افکار جامعه (۱۳۹۱/۰۹/۲۱) نقش نخبگان در گفتمان‌سازی (۱۳۹۲/۱۲/۲۰)	نقش استادان دانشگاه در گفتمان‌سازی	
لزوم ورود جریان‌های دانشجویی به گفتمان‌سازی (۱۳۹۹/۰۲/۲۸) نقش تبیین‌گر دانشجو در گفتمان‌سازی (۱۳۹۵/۰۴/۱۲) نقش دانشجویان در گفتمان‌سازی و ایجاد مطالبه عمومی (۱۳۹۵/۰۴/۱۲) نقش مؤثر دانشجویان در گفتمان‌سازی (۱۳۸۷/۹/۲۴) تأثیر‌گذاری افکار دانشجویان در گفتمان‌سازی سپس تصمیم‌سازی (۱۳۹۴/۰۴/۲۰) اثر‌گذاری دانشجو در کشور به وسیله ایجاد گفتمان‌سازی (۱۳۹۴/۰۴/۲۰)	نقش دانشجویان در گفتمان‌سازی	عوامل گفتمان‌سازی
نقش استادان حوزه علمیه در اثر‌گذاری روی افکار مردم و ایجاد گفتمان (۱۳۹۵/۰۳/۰۶) نقش سررشته‌دار نخبگان علمی و استادان مخلص و شجاع در گفتمان‌سازی و مدیریت افکار جامعه (۱۳۹۱/۰۹/۲۱) نقش نخبگان در گفتمان‌سازی (۱۳۹۲/۱۲/۲۰)	نقش استادان حوزه علمیه در ایجاد گفتمان	

مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
نقش نماز جمعه در گفتمان‌سازی (۱۳۹۵/۰۴/۱۲)	نقش امامان جمعه و نمایندگان ولیّ فقیه در ایجاد گفتمان	نقش امامان جمعه در اثرگذاری روی افکار مردم و ایجاد گفتمان (۱۳۹۵/۰۳/۰۶)
نقش امامان جمعه در تبدیل عناوین مهم انقلاب اسلامی به گفتمان (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)		نقش امامان جمعه در تبدیل عناوین مهم انقلاب اسلامی به گفتمان (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)
نقش نمایندگان ولیّ فقیه در اثرگذاری روی افکار مردم و ایجاد گفتمان (۱۳۹۵/۰۳/۰۶)		نقش نمایندگان ولیّ فقیه در اثرگذاری روی افکار مردم و ایجاد گفتمان (۱۳۹۵/۰۳/۰۶)
نقش روحانیان سرشناس در اثرگذاری روی افکار مردم و ایجاد گفتمان (۱۳۹۵/۰۳/۰۶)		نقش روحانیان سرشناس در اثرگذاری روی افکار مردم و ایجاد گفتمان (۱۳۹۵/۰۳/۰۶)
نقش نمایندگان مجلس خبرگان در جهت‌دهی افکار عمومی و ایجاد گفتمان (۱۳۹۵/۰۳/۰۶)	نقش نمایندگان خبرگان رهبری و روحانیون سرشناس در ایجاد گفتمان	نقش نمایندگان مجلس خبرگان در جهت‌دهی افکار عمومی و ایجاد گفتمان (۱۳۹۵/۰۳/۰۶)
نقش نمایندگان مجلس خبرگان در تبدیل عناوین مهم انقلاب اسلامی به گفتمان (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)		نقش نمایندگان مجلس خبرگان در تبدیل عناوین مهم انقلاب اسلامی به گفتمان (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)
نقش طلاب و مبلغان در گفتمان‌سازی (۱۳۸۸/۰۹/۲۲)		نقش طلاب و مبلغان در گفتمان‌سازی (۱۳۸۸/۰۹/۲۲)
نقش عالمان منبری و مبلغان در تبدیل عناوین مهم انقلاب اسلامی به گفتمان (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)	نقش طلاب، مبلغان و روحانیان در گفتمان‌سازی	نقش عالمان منبری و مبلغان در تبدیل عناوین مهم انقلاب اسلامی به گفتمان (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)
نقش روحانیان در گفتمان‌سازی (۱۳۹۰/۱۰/۱۴)		نقش روحانیان در گفتمان‌سازی (۱۳۹۰/۱۰/۱۴)
نقش مسئولان در گفتمان‌سازی (۱۳۹۲/۱۲/۲۰)		نقش مسئولان در گفتمان‌سازی (۱۳۹۲/۱۲/۲۰)
نقش سررشته‌دار خواص مخلص و شجاع در گفتمان‌سازی و مدیریت افکار جامعه (۱۳۹۱/۰۹/۲۱)	نقش مسئولان و خواص در گفتمان‌سازی	نقش سررشته‌دار خواص مخلص و شجاع در گفتمان‌سازی و مدیریت افکار جامعه (۱۳۹۱/۰۹/۲۱)
نقش شاعران، ادیبان و هنرمندان در گفتمان‌سازی		نقش شاعران، ادیبان و هنرمندان در گفتمان‌سازی
معارف قرآنی (۱۳۹۶/۰۲/۰۷)	نقش شاعران، ادیبان و هنرمندان در گفتمان‌سازی	معارف قرآنی (۱۳۹۶/۰۲/۰۷)

مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
نقش شاعران در گفتمان‌سازی مسائل مهم و مورد ابتلای کشور (۱۳۹۷/۰۳/۰۹)	گفتمان‌سازی	
نقش صداوسیما و رسانه‌ها در گفتمان‌سازی آداب و رسوم صحیح (۱۳۹۰/۱۰/۱۴)	نقش صدا و سیما در گفتمان‌سازی	
لزوم تفکر در ایجاد گفتمان (۱۳۹۰/۰۷/۱۳)	لزوم تفکر در گفتمان‌سازی	شرایط و بایسته‌ها
گفتمان‌سازی توسط تفکر (۱۳۹۰/۰۷/۱۳)		
لزوم گفتن و تکرار کردن آرمان‌ها و استقامت به پای آن در گفتمان‌سازی (۱۳۹۴/۰۴/۲۰)		
لزوم تداوم کاری، استقامت، تکرار و صداقت در گفتمان‌سازی (۱۳۹۵/۰۴/۱۲)	لزوم سخن گفتن و تکرار کردن آن	
لزوم تکرار در گفتمان‌سازی معارف قرآنی (۱۳۹۶/۰۲/۰۷)	همراه با استقامت در گفتمان‌سازی	
لزوم نقل مکرر یک موضوع در ایجاد گفتمان (۱۳۹۰/۰۷/۱۳)		
نقش تبیین در گفتمان‌سازی (۱۳۹۵/۰۴/۱۲)		
نقش سخن گفتن و تبیین در گفتمان‌سازی (۱۳۹۲/۱۲/۱۵)	لزوم تبیین در گفتمان‌سازی	
لزوم تبیین منطقی، عالمانه و دور از زیاده‌روی در گفتمان‌سازی (۱۳۹۲/۱۲/۱۵)		
لزوم بهرمندی از زبان صحیح، علمی و منطقی و خوش در گفتمان‌سازی (۱۳۹۲/۱۲/۱۵)		
نقش الگویی انقلاب اسلامی در ایجاد گفتمان هویت و عزت اسلامی (۱۳۸۹/۱۲/۱۹)	لزوم ارائه الگو در گفتمان‌سازی	

مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
نقش الگویی انقلاب اسلامی در ایجاد گفتمان اسلام (۱۳۹۰/۰۷/۲۸)		
نقش انقلاب اسلامی در ایجاد گفتمان هویت اسلامی و سلطه‌ناپذیری و استقلال (۱۳۸۶/۰۶/۳۱)		
نقش فیلم، سریال، میزگرد و مسابقات صدا و سیما در گفتمان‌سازی موضوعات مورد نیاز جامعه (۱۳۸۳/۰۹/۱۱)	نقش برنامه‌های صداوسیما در گفتمان‌سازی	
نقش برنامه‌های صداوسیما در گفتمان‌سازی موضوعات مورد نیاز جامعه (۱۳۸۳/۰۹/۱۱)		
نقش نشریات در گفتمان‌سازی (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)	نقش نوشتن و لزوم تحقیق و نوشتن در گفتمان‌سازی معارف قرآنی	
لزوم نگارش در ایجاد گفتمان (۱۳۹۰/۰۷/۱۳)	انتشار در نشریات در گفتمان‌سازی	
نقش کرسی‌های آزاداندیشی و نقل مکرر یک موضوع در ایجاد گفتمان (۱۳۹۰/۰۷/۱۳)	نقش کرسی‌های آزاد اندیشی در گفتمان‌سازی	ابزارها و شیوه‌ها
نقش تبلیغ مؤثر در گفتمان‌سازی (۱۳۸۸/۰۹/۲۲)	نقش تبلیغ در گفتمان‌سازی	
نقش کار تبلیغاتی در ایجاد گفتمان (۱۳۹۸/۰۵/۱۰)		
نقش نماز جمعه در گفتمان‌سازی (۱۳۹۵/۰۴/۱۲)		
نقش شعر در گفتمان‌سازی مسائل مهم و مورد ابتلای کشور (۱۳۹۷/۰۳/۰۹)	نقش شعر در گفتمان‌سازی	
اجرای کارهای هنری در گفتمان‌سازی معارف قرآنی (۱۳۹۶/۰۲/۰۷)	نقش کارهای هنری در گفتمان‌سازی	
نقش تبلیغات هنری در ایجاد گفتمان (۱۳۹۸/۰۵/۱۰)		

مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
بهره‌گیری از دستگاه‌ها و امکانات مختلف برای گفتمان‌سازی (۱۳۹۵/۰۲/۰۶)	نقش دستگاه‌های مختلف کشور در گفتمان‌سازی	
نقش گفتمان‌سازی در حل مشکلات (۱۳۹۵/۰۴/۱۲)	نقش گفتمان‌سازی در پیشرفت و عدالت (۱۳۸۸/۰۲/۲۷) اهتمام به فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی؛ عامل پیشرفت جهانی در کشور (۱۳۹۳/۱۱/۱۱) گفتمان‌سازی؛ عامل پیشرفت مسائل مختلف کشور (۱۳۹۵/۰۶/۰۳)	آثار و کارکرد
نقش گفتمان‌سازی در طراحی، برنامه‌ریزی و تحقق پیشرفت و عدالت (۱۳۸۸/۰۲/۲۷)		
اهتمام به فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی؛ عامل پیشرفت جهانی در کشور (۱۳۹۳/۱۱/۱۱)		
گفتمان‌سازی؛ عامل پیشرفت مسائل مختلف کشور (۱۳۹۵/۰۶/۰۳)		
نقش تسهیل‌گر گفتمان‌سازی در اجرای اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۲/۱۲/۰۶)	نقش تسهیل‌گر گفتمان‌سازی در امور کشور	آثار و کارکرد
نقش تسهیل‌گر گفتمان‌سازی در اجرای برنامه‌های کشور (۱۳۹۰/۱۰/۱۴)		
گفتمان‌سازی، عامل انگیزشی برای نوآوری‌ها و تصمیم‌گیری مسئولان (۱۳۸۷/۰۲/۱۴)	گفتمان‌سازی، عامل انگیزشی برای نوآوری‌ها و تصمیم‌گیری مسئولان	آثار و کارکرد
نقش ایجاد گفتمان در فعال‌شدن مجریان و قانون‌گذاران و دست‌اندرکاران جامعه (۱۳۹۵/۰۳/۰۶)	فعال‌شدن مجریان و مسئولان	
تأثیر گفتمان‌سازی در اجرای موضوع گفتمان (۱۳۹۵/۰۴/۱۲)		

مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
نقش گفتمان عدالت در مطالبه و اجرای آن (۱۳۸۲/۰۲/۲۲)	گفتمان‌سازی قدم اول اجرایی شدن برنامه‌های کشور	گفتمان‌سازی، قدم اول اجرای برنامه‌های کشور (۱۳۹۴/۰۴/۱۳)
گفتمان‌سازی عامل تحقق موضوعات مختلف در جامعه (۱۳۹۶/۰۲/۰۷)		گفتمان‌سازی، عامل تبدیل یک فکر به عمل در جامعه (۱۳۹۶/۰۶/۳۰)
گفتمان‌سازی، عامل تبدیل یک فکر به عمل در جامعه (۱۳۹۰/۰۷/۱۳)		تأثیر گفتمان‌سازی بر ایجاد اقبال عمومی درباره موضوع خاص (۱۳۹۹/۰۲/۲۸)
گفتمان‌سازی، عامل اقبال عموم مردم به موضوع خاص (۱۳۹۹/۰۲/۲۸)	تأثیر گفتمان‌سازی در رشد مردم، احساس مسئولیت و عمل در جامعه	هدف گفتمان‌سازی؛ رشد مردم، ایجاد مسئولیت، تعهد و عمل در جامعه (۱۳۸۸/۰۹/۲۲)

۴. تحلیل شبکه مضامین

پس از بررسی فرمایشات مقام معظم رهبری در خصوص گفتمان و گفتمان‌سازی در جامعه، شمار زیادی مضمون پایه استخراج شد که تحلیل همه آنها خارج از اقتضای استاندارد محتوایی مقاله است. با بررسی محتوای مضامین پایه و دسته‌بندی موضوعی

آنها، تعدادی مضمون سازمان‌دهنده استخراج شد که به تولید شش مضمون فراگیر به شرح ذیل منجر شد:

۱. چستی گفتمان و گفتمان‌سازی (دارای سه مضمون سازمان‌دهنده و ۱۱ مضمون پایه)
۲. محتوای گفتمان‌سازی (دارای دو مضمون سازمان‌دهنده و ۱۳ مضمون پایه)
۳. عوامل گفتمان‌سازی (دارای نه مضمون سازمان‌دهنده و ۲۸ مضمون پایه)
۴. شرایط و بایسته‌ها (دارای چهار مضمون سازمان‌دهنده و ۱۳ مضمون پایه)
۵. ابزارها و شیوه‌ها (دارای هفت مضمون سازمان‌دهنده و ۱۳ مضمون پایه)
۶. آثار و کارکرد (دارای هشت مضمون سازمان‌دهنده و ۱۶ مضمون پایه)

مضامین
فراگیر

۴-۱. چستی گفتمان و گفتمان‌سازی

مضمون معنایی رهبری معظم برای گفتمان، عبارت است از اینکه یک فکر، مفهوم و ذهنیت در میان عموم مردم جامعه به گونه‌ای شایع شود که همه را به سمت آن فکر و مفهوم و ذهنیت حرکت دهد و آن فکر را به یک جریان و مطالبه عمومی جامعه تبدیل کند. قرآن کریم و سیره اهل بیت علیهم‌السلام نیز از این راهبرد برای ایجاد یک رفتار جدید و شایسته اسلامی و یا جهت نهی جامعه از برخی کارهای ناشایست استفاده کرده و در مرحله اول، مسئله را مطرح می‌کردند تا اذهان و افکار عمومی به آن سمت توجه و حرکت کنند تا آن مسئله به گفتمان جامعه تبدیل گردد و به رفتار انسان‌ها منجر شود.

توجه این دو منبع پرفیض الهی به گفتمان‌سازی در موضوعاتی مانند حفظ حرمت زنان در مقابل هتک حرمت آنان در جامعه (صادق‌نیری و میری‌اقدم، ۱۳۹۸، صص. ۱۳۳-۱۶۰)،

مبارزه با نفاق (رجبی، ۱۳۹۸)، فرهنگ مقاومت (سلیمانی و وفا، ۱۳۹۹، صص. ۳۱-۶۶)، مبارزه با رشوه و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن (میرزاجانی و همکاران، ۱۳۹۸، صص. ۳۵۷-۳۷۰)، مبارزه با کم‌فروشی (میرزاجانی، صادقی نیری، ۱۳۹۹، صص. ۱۷۹-۲۰۰)، مبارزه با رانت (میرزاجانی، ۱۴۰۰) و دیگر موضوعات مؤید فرمایش رهبری است.

۲-۴. محتوای گفتمان‌سازی

توجه به محتوای گفتمان، در تسریع شکل‌گیری آن در جامعه بسیار کمک می‌کند. داشتن قابلیت تبدیل شدن به گفتمان‌سازی و حرکت دادن به نگرش عموم جامعه یکی از شروط مفاهیم، ایده‌ها و مؤلفه‌هاست. مفاهیمی قابلیت تبدیل شدن به گفتمان جامعه را دارند که دارای دو ویژگی مهم و کلی باشند:

الف) محتوای سالم و پر مضمون: سالم‌ترین و پر مضمون‌ترین محتوا، معارف ناب اسلامی برگرفته از قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام است که عواملی مانند: اصالت، سازگاری با فطرت انسان، جامعیت در هدایت انسان باعث تأثیر شگرف در خوانندگان آن می‌شود.

ب) مسائل روز جامعه: عموم مردم نسبت به مسائل روز جامعه علاقه بیشتری دارند و از این رو اگر محتوای گفتمان با مسائل روز جامعه مرتبط باشد و عوامل مؤمن و متعهد برای ایجاد گفتمان درست تلاش کنند، شکل‌گیری آن بسیار سریع خواهد بود.

۳-۴. عوامل گفتمان‌سازی

گفتمان‌سازی و جهت‌دهی افکار عمومی در جامعه نیازمند عواملی است که ویژگی‌های خاصی داشته باشند تا بتوانند افکار عمومی را به سمت مفاهیم خاص رهنمون شوند. برای انجام دادن این امر مهم، «نخبگان و خواص» بهتر از بقیه می‌توانند نقش ایفا کنند. با مطالعه تاریخ روشن می‌شود که نخبگان و خواص جبهه حق و جبهه باطل در پیروزی یا شکست حرکت‌های مهم و همچنین در جهت‌گیری‌های مردم نقش محوری و اساسی داشته‌اند. یکی از مضامین فراگیر از کدگذاری

فرمایشات رهبری مربوط به عوامل آن است که افراد و نهادهای ذیل را در بر می‌گیرد:

۴-۳-۱. نمایندگان خبرگان رهبری و روحانیان سرشناس

نمایندگان مجلس خبرگان رهبری طبق قانون اساسی وظیفه خاصی دارند و متولی امور اجرایی کشور نیستند؛ اما چون «با مردم مرتبطند، مردم به اینها اعتماد دارند، خودشان اهل خبره‌اند، اهل نظرند، اهل تشخیص‌اند؛ در مسئله‌ای که تشخیص می‌دهند، می‌توانند یک درخواستی داشته باشند؛ یا از رهبری یا از دولت یا از قوه قضائیه یا از مجلس یا از دستگاه‌های مختلف» (خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۰۳/۰۶) می‌توانند یک فکر، ارزش یا فرهنگی را به گفتمان عمومی جامعه تبدیل کنند.

۴-۳-۲. امامان جمعه و نمایندگان ولی فقیه

نماز جمعه یکی از مهم‌ترین جلوه‌های عبادی - سیاسی - اجتماعی دین مبین اسلام بوده و از فرایضی است که خدای متعال در قرآن کریم خطاب به مؤمنین چنین دستور می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هرگاه (شما را) برای نماز روز جمعه بخوانند فی الحال به ذکر خدا بشتابید و کسب و تجارت رها کنید...» (جمعه، ۹) و اهمیت آن به اندازه‌ای است که «اولین اقدام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پس از هجرت به مدینه، اقامه نماز جمعه بود» (قرائتی، ۱۳۸۳، ج. ۱۰، ص. ۴۲).

نماز جمعه در ایران با روی کار آمدن صفویه برپا شد (آصفی، ۱۳۸۳، ص. ۱۵)؛ اما برگزاری سازمان‌یافته و منظم آن پس از پیروزی انقلاب اسلامی آغاز شد. از آنجایی که نماز جمعه پایگاه تجمع هفتگی مسلمانان است، گفتمان‌سازی ارزش‌ها توسط امامان محترم جمعه و نمایندگان ولی فقیه در استان‌ها، اهمیت بالایی دارد؛ زیرا امامت جمعه «صرف پیش‌نمازی نیست؛ بلکه اینجا محور است. این، مثل رشته تسبیح است؛ مثل کانونی است که به سطح جامعه، نور و گرما می‌بخشد» (خامنه‌ای، ۱۳۷۲/۰۶/۲۸). امام خمینی رحمته الله علیه نیز امامان جمعه را به استفاده حداکثری از اجتماعات نماز جمعه برای تذکر مسائل شرعی و سیاسی توصیه فرموده‌اند (امام خمینی، ۱۳۸۵، ج. ۱۷، ص. ۴۵۲).

۳-۳-۴. مسئولان و متولیان امور

مسئولان و متولیان امور جامعه اسلامی با دراختیارداشتن ابزار، قدرت و جایگاه اجتماعی نقش مؤثری در هدایت افکار عمومی جامعه دارند. آنها امین مردم و نظام اسلامی هستند که می‌توانند با سلامت نفس و مجاهدت در امور امت اسلامی عاقبت بخیر شده و بسیاری از مفاهیم ارزشی مانند حفاظت از بیت‌المال، خدمت صادقانه به مردم، مقاومت و شجاعت در مقابل زیاده‌خواهان، اجرای عدالت و... را در جامعه گفتمان‌سازی کنند که نمونه‌های بسیار زیادی از آنان مانند سردار شهید قاسم سلیمانی، شهید باکری، شهید بهشتی و... در انقلاب اسلامی قابل مشاهده است.

۴-۳-۴. استادان حوزه علمیه و دانشگاه

دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه دو عرصه بزرگ تعلیم و تربیت جامعه (پس از آموزش و پرورش) هستند که بسیاری از جوانان جامعه با تحصیل رشته‌های مختلف علمی در این نهادها آموزش دیده و پس از گذراندن یک یا چند دوره تحصیلی وارد عرصه جامعه می‌شوند. استادان این مراکز در تربیت و هدایت افکار علم‌آموزان نقش محوری دارند و به همین دلیل، پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله در خصوص اجر استاد خوب می‌فرماید: «جنبندگان زمین و ماهیان دریا و هر جانداری در هوا و همه اهل آسمان و زمین برای آموزگار خوبی‌ها آموزش می‌طلبند» (صفار، ۱۳۹۱: ج. ۱، ص. ۳). با توجه به موقعیت و منزلت استادان حوزه و دانشگاه، آنان می‌توانند مفاهیم ارزشمندی را در جامعه گفتمان‌سازی کنند.

۵-۳-۴. شاعران و هنرمندان

استفاده از مؤلفه عاطفه، احساس و خیال در بیان واقعیت‌ها توسط شعر، آن را به یکی از مؤثرترین روش‌های تأثیر در افکار عمومی تبدیل کرده است؛ همچنین با توجه به تأثیر فراوان تصویرسازی بر افکار عمومی، انجام‌دادن کارهای هنری برای انتقال مفاهیم یکی از اولویت‌های هنرمندان محسوب می‌شود؛ بنابراین شاعران و هنرمندان می‌توانند با استفاده از شعر و اجرای کارهای هنری، مفاهیم و ایده‌های مختلفی را در جامعه

گفتمان‌سازی کنند و افکار عمومی جامعه را به آن سمت رهنمون شوند. تصویرسازی یکی از راهکارهای قرآن کریم برای بیان امور معنوی و انتزاعی است که با تشبیه آنان به اجسام، در صدد تأثیر در ذهنیت مخاطب است (عرفت‌پور، ۱۳۹۵، صص. ۹-۱۰). این مسئله جزو مطالبات رهبری از مجموعه شاعران و هنرمندان است که مسائل مهم و مورد ابتلای کشور را گفتمان‌سازی و جریان‌سازی کنند (خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۰۳/۰۹).

۴-۳-۶. دانشجویان

پیشرفت علمی و معنوی کشور که یکی از مؤلفه‌های مهم استقرار کامل حکومت اسلامی است، با حضور جوانان در دانشگاه‌ها و تحصیل رشته‌های مختلف انجام می‌پذیرد. دانشگاه یکی از مهم‌ترین نهادهای علمی کشور است که افزون بر فعالیت علمی، فعالیت‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی نیز انجام می‌گیرد. با توجه به موقعیت سنی و علمی دانشجویان، آنان جزو فعال‌ترین افراد جامعه هستند که می‌توانند با حضور و فعالیت در کرسی‌های آزاداندیشی، همایش‌ها و نشست‌های علمی، سیاسی و فرهنگی، ضمن بهرمندی از نکات مفید، به بیان دیدگاه‌های خود پرداخته و در فضای دانشگاه و حتی خارج از دانشگاه گفتمان خاصی را ایجاد کنند و مقدمه‌مطالبه عمومی یک مسئله خاص از مسئولان را فراهم سازند.

۴-۳-۷. طلاب، مبلغان و روحانیان

برخی از جوانان مؤمن جامعه برای تحصیل علوم دینی وارد حوزه‌های علمیه می‌شوند که با ورود آنان به عرصه تبلیغ دینی، مسئولیت آنها در تربیت و راهنمایی مردم در جهت اجرای اوامر الهی و مسائل دینی بیشتر می‌شود. همان‌گونه که خدای متعال درباره پیشوایان دینی می‌فرماید: «وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يوقُنُونَ» (سجده، ۲۴)؛ بنابراین با توجه به نقش پیشوای دینی داشتن طلاب و روحانیان در جامعه، مردم به آنان اعتماد دارند و از کلام، رفتار، افعال و کنش‌های آنها اثرپذیری بیشتری دارند. نقش‌آفرینی این قشر در جامعه، آنها را به یکی از عوامل مهم گفتمان‌ساز در جامعه تبدیل کرده است.

۴-۳-۸. صدا و سیما

پیشرفت فناوری و گسترش امکانات و ابزارهای ارتباطی الکترونیکی در دنیای امروز، باعث پررنگ‌شدن نقش رسانه‌ها در زندگی مردم شده است. این امر به جهت‌دهی افکار عمومی و گفتمان‌سازی مسائل خاص توسط رسانه‌ها انجامیده که هر کدام مطابق با ایدئولوژی‌های خود در این راستا تلاش می‌کنند؛ به طوری که برخی از رسانه‌های بزرگ دنیا که از سوی دشمنان اسلام مدیریت می‌شوند، با ارائه اطلاعات و روایت‌های دروغ و اشتباه، ضدارزش‌ها را گفتمان‌سازی می‌کنند؛ به همین دلیل می‌توان اذعان کرد «امروز دنیا بر مدار جنگ تبلیغاتی و رسانه‌ای و در واقع بر مدار جنگ جبهه‌های خبری و دستگاه‌های تولیدکننده پیام می‌گردد» (خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۱۱/۱۵).

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، متولی اصلی امور رسانه‌ای دیداری و شنیداری کشور است که مسئولیت مهمی در امر گفتمان‌سازی و جهت‌دهی افکار عمومی دارد؛ به طوری که رهبر معظم انقلاب مسئله مذکور را مأموریت محوری رسانه ملی دانسته، خطاب به مسئولان سازمان صدا و سیما می‌فرماید: «به نظر ما مأموریت محوری رسانه ملی عبارت است از مدیریت و هدایت فکر، فرهنگ، روحیه، اخلاق رفتاری جامعه، جهت‌دهی به فکر و فرهنگ عمومی، آسیب‌زدایی از فکر و فرهنگ و اخلاق جامعه، تشویق به پیشرفت و زدودن احساس عقب‌ماندگی» (خامنه‌ای، ۱۳۸۳/۰۹/۱۱).

۵. شرایط و بایسته‌ها

انجام‌دادن امور مهمی مثل ایجاد گفتمان در جامعه شرایطی دارد که باید عوامل آن از این شرایط آگاه باشند و به بایسته‌های آن در عمل پایبند باشند؛ زیرا اگر بدون در نظر گرفتن شرایط و بایسته‌های آن در عرصه گفتمان‌سازی قدم بگذارند، با نتیجه مطلوبی مواجه نمی‌شوند. مطابق با کدهای مستخرج از فرمایشات مقام معظم رهبری، شرایط و بایسته‌هایی برای این امر بیان می‌شود:

۱-۵. تفکر

قدرت تفکر یکی از ویژگی‌های خاص انسان بوده و از منظر انسان‌شناسی، ممیز انسان از دیگر حیوانات است. اندیشیدن و فکر کردن، باعث ایجاد بینش در انسان می‌شود. اگر انسان تشخیص دهد که بینش به وجود آمده، سودمند و مفید است، به طبع گرایش ایجاد خواهد شد؛ یعنی حالتی نفسانی در انسان ایجاد می‌شود که در راستای آن بینش حرکت کند. گرایش یافتن به سمت بینش در مقام عمل به کنش و منش انسان تبدیل می‌شود. «فکر، ریشه تصمیمات و گرایش‌هاست. برای اینکه بخواهیم ملتی را اصلاح کنیم، باید فکرش را اصلاح کنیم و اگر بخواهیم خراب کنیم باید فکرش را خراب کنیم» (مطهری، ۱۳۹۱، ج ۱، ص ۱۵۸). بنابراین افکار معمولاً اعمال انسان را تشکیل می‌دهد و از این رو اگر یک فکری به صورت جمعی صورت بگیرد و گرایش جمعی به آن ایجاد شود، در واقع گفتمان شکل گرفته و در نهایت به کنش و منش جمعی منجر می‌شود که مقام معظم رهبری در این خصوص می‌فرماید: «یکی از مهم‌ترین تأثیرات همین فکر کردن‌ها این است که شما فضا سازی می‌کنید، گفتمان سازی می‌کنید» (خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۰۷/۱۳).

۲-۵. استقامت‌داشتن در گفتن سخن حق و تکرار آن

نقش تکرار در هدایت فکری انسان به قدری مؤثر است که خدای متعال در قرآن کریم و دیگر مناسک دینی از این امر در راستای تربیت دینی انسان استفاده کرده است. تکرار یک مسئله باعث عمیق شدن آن در وجود انسان خواهد بود؛ به طوری که امام خمینی علیه السلام فرزندشان را به تکرار و تلقین کلمه توحید سفارش می‌کنند و آن را موجب انتقال توحید از عقل به قلب می‌دانند (امام خمینی، ۱۳۸۶، ص ۲۴). مقام معظم رهبری نیز سخن گفتن و تکرار کردن را یکی از شرایط اصلی ایجاد گفتمان معرفی می‌کنند (خامنه‌ای، ۱۳۹۴/۰۴/۲۰).

۳-۵. تبیین

تبیین و روشننگری چنان اهمیت دارد که رهبری فرمان جهاد در این عرصه را صادر فرموده‌اند (خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۰۴/۱۲). مفهومی که در مسیر تبدیل شدن به گفتمان قرار می‌گیرد،

باید از سوی عوامل گفتمان‌ساز به صورت دقیق و روشن تبیین شوند تا اولاً بتواند اذهان عمومی را قانع کند و ثانیاً افکار را به سمت آن مفهوم جذب کند تا گفتمان ایجاد شود. تبیین مفاهیم عالی دینی ضمن اینکه جامعه را از انحرافات نجات می‌دهد (خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۰۳/۰۷) و پشتوانه اجتماعی نظام اسلامی را تقویت می‌کند (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۰۲/۰۹)، به ایجاد گفتمان آن مفاهیم نیز منجر می‌شود (خامنه‌ای، ۱۳۹۶/۰۶/۳۰) که مجموع این مراحل باعث از میان بردن مشکلات جامعه می‌شوند.

۴-۵. ارائه الگو

مشاهده نمونه‌ها و الگوهای مختلف در انتخاب مسیر زندگی فردی و اجتماعی انسان بسیار مؤثر است. گفتمان‌سازی نیز از مسائلی به شمار می‌آید که اگر مخاطب الگو و همانندی از آن را مشاهده کند، ذهنش به صورت خودآگاه یا ناخودآگاه مجذوب آن خواهد شد و در واقع مهم‌ترین قدم گفتمان‌سازی برداشته می‌شود؛ برای مثال احیای گفتمان اسلام توسط انقلاب اسلامی ایران، نقش بسزایی در پیگیری این گفتمان از سوی دیگر ملت‌ها داشت. رهبری معظم این مطلب را چنین ترسیم کرده‌اند: «این الگوسازی یک گفتمانی را به وجود می‌آورد که آن، گفتمان هویت اسلامی و عزت اسلامی است» (خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۱۲/۱۹).

۵-۵. ابزارها و شیوه‌ها

برای اقدام عملیاتی به هر کاری، لازم است ابزار آن را شناسایی کرد و شیوه‌ها را مورد بررسی قرار داد. عوامل گفتمان‌ساز پس از توجه به شرایط و بایسته‌ها، به ابزارها و شیوه‌هایی نیاز دارند تا بتوانند به وسیله آنها گفتمان‌سازی مفاهیم یا ایده‌هایی را محقق سازند. کدهای سازمان‌دهنده ابزارها و شیوه‌های گفتمان‌سازی در بیانات رهبری عبارت‌اند از:

۱-۵-۵. برنامه‌های صدا و سیما

نهاد صداوسیما با توجه به گستره مخاطبان آن در جامعه، جزو عوامل گفتمان‌ساز به

شمار می‌آید و برنامه‌های تولیدی آن به عنوان ابزار مهمی در گفتمان‌سازی شمرده می‌شود. این نهاد می‌تواند با تولید برنامه‌هایی مانند فیلم، سریال و انیمیشن که مخاطب زیادی دارند، مفاهیم ارزشمندی را در جامعه اسلامی گفتمان‌سازی کند؛ همچنین با برگزاری مناظره، میزگرد و گفتگوی علمی با حضور کارشناسان معتبر می‌تواند برخی از مفاهیم و ایده‌ها را در جامعه نخبگانی گفتمان‌سازی کند که یکی از مطالبات رهبری است (خامنه‌ای، ۱۳۸۳/۱۱/۹).

۵-۵-۲. نوشتن، تحقیق‌کردن و انتشار در نشریات

وقتی در خصوص جنبه‌های مختلف یک مفهوم یا ایده‌ای خاص، تحقیق و بررسی انجام شود و سپس نگارش شده و در نشریات منتشر گردد، آن مفهوم در جامعه مطرح شده و افکار عمومی را با خود همراه ساخته و گفتمان را شکل می‌دهد. این مسئله در تاریخ انقلاب اسلامی ایران تجربه موفق دارد؛ به طوری که یکی از راه‌های معمار کبیر انقلاب در گفتمان‌سازی اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی، نگارش اعلامیه و انتشار آن در میان آحاد مردم بود. اکنون با گسترش محیط‌های انتشار در فضای مجازی و فضای حقیقی و وسعت یافتن نشریات و مجلات معتبر در جامعه، گفتمان‌سازی عمیق‌تری می‌تواند شکل بگیرد.

۵-۵-۳. کرسی‌های آزاد اندیشی

کرسی‌های آزاداندیشی نشست‌هایی علمی است که دانشگاهیان در آنها به اظهار نظر، تبادل آرا و گفتگو در موضوعی خاصی می‌پردازند. این کرسی‌ها با اهداف مختلفی همچون حمایت صریح نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران از برخورد افکار به شکل سالم (خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۱۱/۰۸)، میدان‌دادن به دانشجویان (خامنه‌ای، ۱۳۸۸/۰۶/۰۸) و مدیریت آزاداندیشی (خامنه‌ای، ۱۳۸۵/۰۸/۱۸) برگزار می‌شود که اگر به صورت منظم و با اهداف کلان در راستای گفتمان‌سازی مفاهیم ارزشمند در دانشگاه و جامعه انجام شود، در اعتلای جامعه مؤثر خواهند بود.

۴-۵-۵. تبلیغ

تبلیغ دین یکی از سنت‌های دیرینه انبیا و اهل بیت علیهم‌السلام برای گسترش دین در جامعه بود که اکنون این مأموریت مهم برعهده حوزویان است. خداوند در این خصوص به پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ» (مائده، ۶۷) پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به عنوان مبلغ دین اسلام و هدایتگر جامعه، به عنوان بزرگ‌ترین گفتمان‌ساز مفاهیم ارزشمند دینی در جهان اسلام تلاش کردند و اکنون نیز به برکت تلاش عالمان بزرگ و مبلغان دینی آثار آن در جامعه مشهود است.

امروزه با پیشرفت ابزارهای تبلیغ و گسترش تهدیدهای دشمنان اسلام، مسئله تبلیغ گفتمان‌ساز، بیش از پیش اهمیت یافته است. رهبری با اشراف بر اهمیت تبلیغ در وضعیت کنونی، آن را جزو برنامه اول حوزه‌های علمیه دانسته (خامنه‌ای، ۱۴۰۲/۰۴/۲۱) و در خصوص کیفیت آن می‌فرماید: «تبلیغ باید جریان‌ساز باشد، تبلیغ باید گفتمان‌ساز باشد، تبلیغ باید فضا ایجاد کند؛ گفتمان ایجاد کند» (خامنه‌ای، ۱۳۸۸/۹/۲۲).

۵-۵-۵. شعر

شعر به عنوان یک ابزار هنری، در انتقال مفاهیم دینی و جهت‌دهی به افکار عمومی بسیار مؤثر است و از همین رو در الگوی گفتمان‌سازی مقام معظم رهبری یکی از ابزارهای مهم ایجاد گفتمان محسوب می‌شود (خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۳/۹) با نگاهی به تاریخ کهن ایران مشاهده می‌شود که این سرزمین، شاعران نامدار و بزرگی مثل فردوسی، حافظ، سعدی، مولوی، عطار نیشابوری، شهریار تبریزی و... را در دامن خود پرورانده است که با بهره‌گیری از معارف ناب اسلامی (قرآن و احادیث)، لطیف‌ترین معانی و ارزشمندترین مضامین را در قالب شعر به جامعه ارزانی داشته‌اند. شعر می‌تواند مفاهیم ارزشمندی مثل امید، نشاط، طراوت، آزادگی و معنویت را در جامعه تقویت کند. نبی مکرم اسلام در خصوص تأثیر شعر در جامعه می‌فرماید: «إِنَّ مِنَ الشَّعْرِ لِحِكْمَةً، وَإِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا»^۱ (مجلسی، ۱۳۸۴، ج. ۷۶، ص. ۲۹۰).

۱. برخی شعرها حکمت است و برخی بیان‌ها افسون.

۵-۵-۶. کارهای هنری

در کارهای هنری برای انتقال یک مفهوم، احساسات مخاطب را به چالش می‌کشند و این مسئله باعث تأثیر بیشتر آن کار بر مخاطب شده و فضا را برای گفتمان‌سازی مهیا می‌کند. مقام معظم رهبری هنرمندان را به انجام دادن کارهای هنری در خصوص معارف قرآن سفارش کرده و آن را در گفتمان‌سازی معارف قرآنی مؤثر می‌دانند (ر.ک: خامنه‌ای، ۱۳۹۶/۲/۷).

۵-۵-۷. دستگاه‌های مختلف کشور

اقدام به کارهای بزرگ، نیازمند همت همگانی است. گفتمان‌سازی یکی از کارهای بزرگ جامعه است که اگر با تلاش نخبگان متعهد و نهادهای انقلابی و دینی صورت بگیرد، مفاهیم ارزشمند دینی گفتمان‌سازی شده و به پیشرفت کشور کمک می‌کند. اولاً دستگاه‌ها مجموعه‌های متشکل از نخبگان و غیرنخبگان محسوب می‌شوند که ضمن خدمتگذاری به جامعه، می‌توانند در امر گفتمان‌سازی ارزش‌ها مؤثر باشند؛ ثانیاً دارای امکانات مختلف و بودجه مصوبی هستند که می‌توانند با برنامه‌ریزی و همت نسبت به گفتمان‌سازی ارزش‌ها توسط خودشان یا با همکاری نهادهای دیگر مؤثر باشند.

۶. آثار و کارکرد

۶-۱. پیشرفت و حل مشکلات کشور

گفتمان‌سازی مؤلفه‌های پیشرفت اگر در جامعه اتفاق بیفتد و افکار عمومی به سمت آنها متمرکز شوند، اولاً مسائل حاشیه‌ای مجال گسترش نمی‌یابند؛ ثانیاً تحقق مؤلفه‌های پیشرفت، به مطالبات عمومی مردم از کارگزاران تبدیل می‌شود. در این صورت جامعه به سمت پیشرفت حرکت می‌کند و در آن مسیر، مشکلات نیز حل می‌شود. مقام معظم رهبری گفتمان‌سازی را عامل پیشرفت‌های بزرگ کشور معرفی می‌کنند (ر.ک: خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۰۶/۰۳).

۲-۶. تسهیل‌گری در امور کشور

تمرکز و توجه افکار عمومی به یک فرهنگ یا یک ارزش، تحقق آن در جامعه را آسان می‌کند و فضای عمومی جامعه را به سمت تحقق آن فرهنگ و ارزش پیش می‌برد؛ برای مثال یکی از مسائل مهم کشور ازدواج جوانان است. اگر ازدواج آسان بدون هزینه‌ها و برنامه‌های اضافی گفتمان‌سازی شود، به طبع آمار ازدواج بالا می‌رود (مانند ایام کرونا)؛ بنابراین گفتمان‌سازی در همه مسائل می‌تواند تسهیل‌کننده رسیدن به اهداف باشد که رهبری بر این مسئله تأکید می‌کند (خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۱۰/۱۴).

امروزه در امر ازدواج جوانان، مشکلات فراوانی از جمله مراسمات اضافه و پر هزینه باعث کم‌رنگ‌شدن اصل ازدواج در جامعه شده است. در ایامی که جامعه گرفتار بیماری کرونا بود، برگزار نشدن مراسمات اضافی ازدواج به منظور جلوگیری از شیوع بیماری گفتمان‌سازی شد و آمار ازدواج در آن برهه زمانی افزایش یافت.

۳-۶. عامل انگیزشی برای نوآوری‌ها و تصمیم‌گیری مسئولان

مسئولان و کارگزاران جامعه برای تصمیم‌گیری در اجرای اهداف و برای ایجاد نوآوری در کارهای کشور به انگیزه زیادی نیاز دارند. گفتمان‌سازی و جهت‌پیدا کردن افکار عمومی به سمت اهداف کشور، عامل انگیزشی برای نوآوری‌ها و تصمیم‌گیری مسئولان در تحقق آنهاست. اگر گفتمان‌سازی در این راستا انجام نشود، مسئولان در انجام مسئولیت خود دچار روزمرگی می‌شوند و این امر پیامدهای ناگواری مانند ضعف در تصمیم‌گیری‌ها و فقدان نوآوری در کارها را در پی خواهد داشت.

۴-۶. فعال‌شدن مجریان و مسئولان

گفتمان‌سازی به دو روش می‌تواند کارگزاران کشور را در انجام دادن وظیفه خود فعال‌تر کند:

الف) از طریق ایجاد انگیزه: وقتی افکار عمومی و در پی آن مسئولان جامعه به سبب گفتمان حاکم بر جامعه انگیزه لازم برای انجام دادن آن گفتمان را پیدا می‌کنند، نسبت

به وظیفه‌ای که بر دوش دارند فعال‌تر شده و برنامه‌های کشور را اجرا می‌کنند. (ب) از طریق مطالبه حاصل از گفتمان: گفتمان‌سازی باعث ایجاد مطالبه در میان گروه‌های مختلف مردم می‌شود و مطالبه مردم، مسئولان را نسبت به انجام وظیفه خود در قبال عملیاتی‌شدن موضوع گفتمان فعال‌تر می‌کند.

۶-۵. تبدیل یک فکر به عمل در جامعه

افکار به خودی خود، حتی اگر شامل بلندپایه‌ترین ارزش‌ها، اهداف و آرمان‌ها باشند، به اذهان و درنهایت الفاظ محدود می‌مانند و نمی‌توانند به صورت عملی در جامعه اجرا شوند. گفتمان‌سازی و جهت‌دهی افکار عمومی به سمت برخی از مفاهیم و ایده‌ها، می‌تواند آنان را از قالب نظری به قالب عملی درآورد. سیر تبدیل یک فکر به اجرا بدین ترتیب است: ۱. وجود افکار و ایده‌ها در عرصه نظری؛ ۲. تبدیل شدن آنان به گفتمان عمومی جامعه توسط عوامل گفتمان‌ساز؛ ۳. تمرکز افکار عمومی در آن گفتمان؛ ۴. ایجاد شدن مطالبه عمومی از مجریان جامعه (در اثر گفتمان موجود)؛ ۵. اجرای آن فکر، ایده یا مفهوم توسط مسئولان و مجریان.

۶-۶. ایجاد اقبال عمومی نسبت به موضوع خاص

گفتمان‌سازی فکر یا مفهومی که هم‌راستا با آداب، رسوم و عقاید عموم مردم است، باعث اقبال عمومی به آن فکر یا مفهوم می‌شود. اقبال عمومی آثار مثبتی در پی دارد که یکی از آنها عملیاتی‌شدن مفهوم مد نظر در جامعه است. مقام معظم رهبری نسبت به حضور افراد جوان، شاداب و انقلابی در عرصه‌های مدیریتی کشور به گفتمان‌سازی توصیه می‌کنند و نتیجه آن را اقبال عمومی به نحوه مدیریت آنان می‌دانند (ر.ک: خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۲/۲۸).

۶-۷. رشد مردم، احساس مسئولیت و عمل در جامعه

رشد، تعالی و احساس مسئولیت اجتماعی مردم یکی از ویژگی‌های جوامع موفق

است. همان‌گونه که ایجاد گفتمان در جامعه به صورت کلی باعث پیشرفت کشور می‌شود، به صورت جزئی نیز به رشد مردم می‌انجامد و نشان می‌دهد که آنها در جامعه نقش مؤثری دارند. وجود حس تأثیرگذاری مردم در جامعه باعث احساس مسئولیت توسط آنها می‌شود. در این صورت مردم به صورت واقعی (نه نمادین) از فرهنگ، آداب و رسوم و عقاید راستین جامعه خویش مراقبت کرده و باعث رشد آن جامعه می‌شوند.

نتیجه‌گیری

الگوی گفتمان‌سازی در اندیشه رهبری		
ردیف	مضامین فراگیر	تلخیص تحلیل داده‌ها
۱	محتوا	محتوای سالم و پر مضمون و مسائل روز جامعه
۲	عوامل	نخبگان و خواص
۳	شرایط و بایسته‌ها	تفکر، تبیین، تکرار و الگوسازی
۴	ابزار و شیوه‌ها	اقدامات تبلیغی _ ترویجی با بهره‌گیری از امکانات و ظرفیت‌ها
۵	آثار و کارکرد	پیشرفت همه‌جانبه کشور

الگوی گفتمان‌سازی در جامعه بر اساس مبانی فکری و اسلامی آیت‌الله خامنه‌ای، رهبری معظم انقلاب اسلامی، در مرحله اول با جمع‌آوری اطلاعات و کدگذاری آنها و در مراحل بعدی با استخراج مضامین پایه (تعداد ۹۴) و تحلیل آنها و استخراج مضامین سازمان‌دهنده (تعداد ۳۳) و درنهایت مضامین فراگیر (تعداد ۶) به دست آمد؛ بر این اساس الگوی گفتمان‌سازی از منظر مقام معظم رهبری عبارت است از محتوا، عوامل، شرایط و بایسته‌ها، ابزارها و شیوه‌ها و آثار و کارکردهای گفتمان‌سازی.

گفتمان‌سازی از منظر رهبری یعنی عمومی شدن یک مفهوم در افکار مردم که همه نسبت به آن فکر کنند. مفهومی که گفتمان‌سازی می‌شود، باید دارای ظرفیت و غنای محتوایی باشد که بتوان آن را به گفتمان‌سازی تبدیل کرد که مهم‌ترین آنها معارف

قرآنی و مسائل روز جامعه است. با توجه به آمادگی اذهان عمومی نسبت به معارف قرآنی و مسائل و مشکلات روز جامعه، به راحتی می توان آنها را به گفتمان تبدیل کرد. عوامل گفتمان سازی باید افراد توانمند، شاخص و نخبه‌ای مانند امامان محترم جمعه، نمایندگان ولی فقیه در استان‌ها، نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، عالمان مؤثر در جامعه و استادان حوزه و دانشگاه، شاعران، هنرمندان، اصحاب رسانه، دانشجویان و طلاب حوزه‌های علمیه باشند که با داشتن جایگاه اجتماعی، هنرمندی خاص، داشتن نقش الگو و مورد اعتماد بودن برای مردم، بتوانند محتواهای غنی را در جامعه گفتمان سازی کنند و افکار عمومی مردم را به سمت ارزش‌ها متوجه سازند.

برای گفتمان سازی، رعایت شرایط و بایسته‌هایی از جمله تفکر، تکرار، تبیین و ارائه الگو لازم است تا عوامل گفتمان ساز با مراعات آنها بتوانند از طریق استفاده از ابزارهای گفتمان سازی، مانند برنامه‌های صدا و سیما (اعم از فیلم، سریال، کلیپ، مستند و...)، نگارش، برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی با محوریت موضوعات روز جامعه، تبلیغ توسط مبلغان، اجرای کارهای هنری و گفتمان سازی مفاهیم ارزشی در قالب کارهای هنری و استفاده از امکانات دستگاه‌های مختلف کشور محتواهای ارزشمند را در جامعه گفتمان سازی کنند.

اگر محتوا، عوامل، شرایط و بایسته‌های گفتمان سازی به صورت دقیق و منظم انجام شود، دستاوردهایی مانند پیشرفت و حل مشکلات کشور، تسهیل گری در امور کشور، افزایش انگیزه خدمت، فعال شدن مجریان، تبدیل فکر به عمل، ایجاد اقبال عمومی، رشد مردم و احساس مسئولیت را در پی خواهد داشت.

فهرست منابع

قرآن کریم.

آصفی، ر. (۱۳۸۳). نماز جمعه در عصر صفویه. ماه دین، شماره ۸۰، صص. ۱۷-۱۲.
بورقانی فراهانی، س.؛ درویش روحانی، ل. (۱۳۹۵). گفتمان‌سازی الگوی اسلامی ایرانی از طریق رسانه‌ها (مطالعه موردی: برنامه‌های کودک سیمای جمهوری اسلامی ایران). در: مجموعه مقالات پنجمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (دوره پنجم، ج. ۱). بهرام‌پور، ش. (۱۳۷۹). تحلیل انتقادی گفتمان. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
تاجیک، م.ر. (۱۳۷۹). گفتمان و تحلیل گفتمانی. تهران: فرهنگ گفتمان.
تاجیک، م.ر. (۱۳۸۵). نظریه گفتمان و مطالعات اسلامی. علوم سیاسی، شماره ۳۵، صص. ۲۸۵-۲۶۱.

حقیقت، س.ص. (۱۳۸۵). روش‌شناسی علوم سیاسی. قم: مفید.

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۶/۰۳). بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت. قابل

دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech.content?id=34162>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۴/۰۶/۰۴). بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت. قابل

دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech.content?id=30598>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۲/۰۶). دیدار اعضای شورای عالی «مرکز الگوی اسلامی ایرانی

پیشرفت» با رهبر انقلاب. قابل دسترسی در: <https://khl.ink/f/32895>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۴۰۱/۰۲/۰۶). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان. قابل دسترسی در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=50102

خامنه‌ای، س.ع. (۱۴۰۲/۰۴/۲۱). بیانات در دیدار مبلغین و طلاب حوزه‌های علمیه سراسر کشور.

قابل دسترسی در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=53333

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۳/۰۶). بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری. قابل

دسترس در: <https://farsi.khamenei.ir/speech.content?id=33198>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۱۲/۰۶). تشکیل جلسه سران قوا در حضور رهبر انقلاب. قابل دسترس

در: <https://khl.ink/f/25438>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۶/۰۲/۰۷). بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در مسابقات بین‌المللی قرآن.

قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=36331

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۷/۰۳/۰۹). بیانات در دیدار جمعی از شاعران و اهالی فرهنگ و ادب. قابل

دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=39752

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۷/۰۳/۰۷). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=39710

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۰۶/۰۸). بیانات در دیدار استادان دانشگاه‌ها. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=7959

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۱/۱۱/۰۸). بیانات در دیدار جمعی از اعضای انجمن قلم. قابل دسترس در:

<https://khl.ink/f/3162>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۰۲/۰۹). بیانات در اجلاس جهانی علما و بیداری اسلامی. قابل دسترس

در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=22405

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۸/۰۵/۱۰). بیانات در دیدار جمعی از اعضای گروه‌های جهادی. قابل

دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=43234

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۳/۰۹/۱۱). بیانات در دیدار مسئولان سازمان صدا و سیما. قابل دسترس

در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=3262

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۳/۰۹/۱۱). بیانات در دیدار مسئولان سازمان صدا و سیما. قابل دسترس

در: <https://khl.ink/f/3262>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۳/۱۱/۱۱). بیانات پس از بازدید از نمایشگاه دستاوردهای فناوری نانو.

قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=28830

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۴/۱۲). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=33694

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۴/۰۴/۱۳). بیانات در دیدار استادان دانشگاه‌ها. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=30199

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۰۷/۱۳). بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و برگزیدگان علمی. قابل

دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=17466

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۷/۰۲/۱۴). بیانات در دیدار بسیجیان استان فارس. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=3432

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۱۰/۱۴). بیانات در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی. قابل دسترس

در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=18453

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۱/۱۲/۱۴). دیدار اعضای شورای عالی مرکز طراحی الگوی اسلامی

ایرانی پیشرفت با رهبر انقلاب. قابل دسترس در: <https://khl.ink/f/22126>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۱/۱۱/۱۵). بیانات در دیدار مسئولان سازمان صدا و سیما. قابل دسترس

در: <https://khl.ink/f/7227>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۱۲/۱۵). بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری. قابل دسترس

در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=25696

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۵/۰۸/۱۸). بیانات در دیدار دانشگاهیان سمنان. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=3362

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۹/۱۲/۱۹). بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری. قابل دسترس

در: <https://khl.ink/f/11622>

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۴/۰۴/۲۰). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=30255

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۱۲/۲۰). بیانات در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی. قابل

دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=25795

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۱۲/۲۰). بیانات در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی. قابل

دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=25795

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۱/۰۹/۲۱). بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی استادان دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=21741

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۲/۰۲/۲۲). بیانات در دیدار دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی. قابل دسترس

در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=3176

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۰۹/۲۲). بیانات در دیدار با جمعی از طلاب و روحانیون. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=8513

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۷/۹/۲۴). بیانات در دیدار استادان و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت.

قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=4992

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۰۲/۲۷). بیانات در دیدار استادان و دانشجویان کردستان. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=6917

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۰۲/۲۷). بیانات در دیدار جمعی از کارگران. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=12309

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۹/۰۲/۲۸). بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان تشکل‌های دانشجویی.

قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=45639

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۲/۰۶/۲۸). بیانات در نهمین گردهمایی سراسری «ائمه جمعه». قابل دسترس

در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=4127

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۰۷/۲۸). بیانات در دیدار مسئولان اجرایی استان کرمانشاه. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=17706

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۶/۰۶/۳۰). بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری. قابل

دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=37721

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۶/۰۶/۳۱). بیانات در دیدار کارگزاران نظام. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=3402

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۳/۱۱/۹). بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی

ارتش. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech_content?id=3270

خمینی، س.ر. (۱۳۸۵). صحیفه نور. (چاپ چهارم؛ ج ۱۷). تهران: مؤسسه حفظ و نشر آثار امام خمینی.

خمینی، س.ر. (۱۳۸۶). نقطه عطف. (چاپ هشتم). تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی. رجبی، ر. (۱۳۹۸). جریان گفتمان‌سازی قرآن در جهت مبارزه با نفاق. رساله دکتری. دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل.

سلیمانی، م.؛ وفا، ج. (۱۳۹۹). الگوی گفتمان‌سازی مقاومت از منظر قرآن. پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی، ۹(۲۰)، صص. ۳۱-۶۶.

شیخ‌زاده، م.؛ بنی‌اسد، ر. (۱۳۹۹). تحلیل مضمون؛ مفاهیم، رویکردها و کاربردها. تهران: لوگوس.

صادقی نیری، ر.؛ میری اقدم، ف.س. (۱۳۹۸). شیوه‌های گفتمان‌سازی قرآن و سنت در ارتباط با تکریم شخصیت زنان. تفسیرپژوهی، شماره ۱۱، صص. ۱۶۰-۱۳۳.

صدرای، م. (۱۳۸۶). نظریه‌های گفتمان، از زبان‌شناسی تا علوم سیاسی. مطالعات انقلاب اسلامی، شماره ۹-۱۰، صص. ۲۰۸-۱۷۱.

صفار، م. (۱۳۹۱). بصائر الدرجات فی علوم آل محمد. ۹. (چاپ ششم، ج ۱). (مترجم: ع.ر. زکی‌زاده‌رنانی). قم: وثوق.

ضمیران، م. (۱۳۷۸). میشل فوکو: دانش و قدرت. تهران: هرمس.

عرفت‌پور، ز. (۱۳۹۵). تصویرپردازی هنری در قرآن کریم: با تکیه بر سوره‌های دهر، مدثر، ق، مرسلات، مطففین. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

فرکلاف، ن. (۱۳۷۹). تحلیل انتقادی گفتمان. (چاپ سوم). (مترجم: ف. شایسته‌پیران، م.ج. غلامرضا کاشی، ر. ذوقدارمقدم، پ. ایزدی، م. نیستانی، ش. بهرام‌پور، ر. کریمیان). تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.

قرائتی، م. (۱۳۸۳). تفسیر نور. (چاپ یازدهم؛ ج ۱۰). تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن. کسرابی، م.س.؛ پوزش شیرازی، ع. (۱۳۸۸). نظریه گفتمان لاکلا و موفه ابزاری کارآمد در فهم و تبیین پدیده‌های سیاسی. سیاست، ۳۹(۳)، صص. ۳۶۰-۳۳۹.

مجلسی، م.ب. (۱۳۸۴). بحار الأنوار. (چاپ چهارم؛ ج. ۷۶). قم: انتشارات اسلامیه.
مطهری، م. (۱۳۹۱). یادداشت‌های استاد مطهری. (چاپ سیزدهم؛ ج. ۱). تهران: انتشارات صدرا.
منظم قلعه جوقی، س.؛ حسینی دانا، ح.ر.؛ محمدی، ا. (۱۴۰۰). ارائه الگوی گفتمان‌سازی اقتصاد
مقاومتی از طریق رسانه‌های اجتماعی در عرصه ارتباطات بین‌الملل. پژوهشنامه رسانه
بین‌الملل، شماره ۸، صص. ۱۴۶-۱۱۷.

میرزاجانی بیجارپسی، م. (۱۴۰۰). گفتمان‌سازی قرآن در جهت مبارزه با رانت، اولین همایش ملی
علوم انسانی و حکمت اسلامی، تهران. در:

<https://civilica.com/doc/1381520>

میرزاجانی بیجارپسی، م.؛ صادقی نیری، ر. (۱۳۹۹). گفتمان‌سازی قرآن در جهت مبارزه با
کم‌فروشی. مطالعات تفسیری، شماره ۴۲، صص. ۱۷۹-۲۰۰.

میرزاجانی بیجارپسی، م.؛ صادقی نیری، ر.؛ عبدالرحیمی، ع.ر. (۱۳۹۸). گفتمان‌سازی قرآن در
جهت مبارزه با رشوه و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن. سلامت اجتماع، ۶(۳)، صص.
۳۵۷-۳۷۰.

میلز، س. (۱۴۰۰). میشل فوکو. (چاپ پنجم). (مترجم: م. نوری). تهران: نشر مرکز.

References

* Holy Quran

Arefatpur, Z. (2016). *Artistic Depiction in the Quran: Focusing on Surahs Dahr, Muddathir, Qaf, Mursalat, Mutaffifin*. Tehran: Institute for Humanities and Cultural Studies. [In Persian]

Asefi, R. (2004). Friday Prayers in the Safavid Era. *Mah-e Din*, 80, 12-17. [In Persian]

Bahram-Pur, Sh. (2000). *Critical Discourse Analysis*. Tehran: Center for Media Studies and Research. [In Persian]

Borqani Farahani, S., & Darvish Ruḥani, L. (2016). *Media-Based Discourse Creation of the Iranian Islamic Model (Case Study: Children's Programs on Islamic Republic of Iran Television)*. In: Proceedings of the Fifth Conference on the Iranian Islamic Model of Progress (5th ed., Vol. 1). [In Persian]

Fairclough, N. (2000). *Critical Discourse Analysis*. (3rd ed., F. Shayestehpiran, M. J. Gholamrezakashi, R. Zoghdarmoghadam, P. Izadi, M. Nistani, Sh. Bahram-Pur, R. Karimian, Trans.). Tehran: Center for Media Studies and Research. [In Persian]

Ḥaqiqat, S. S. (2006). *Methodology of Political Science*. Qom: Mofid. [In Persian]

Kasraei, M. S., & Puzesh Shirazi, A. (2009). Laclau and Mouffe's Discourse Theory: An Effective Tool for Understanding and Explaining Political Phenomena. *Politics*, 39(3), 339-360. [In Persian]

Khamenei, S. A. (1993, September 19). Speech at the 9th Nationwide Gathering of Friday Imams. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=4127>.

Khamenei, S. A. (2003, February 4). Speech to Officials of the Islamic Republic of Iran Broadcasting. Retrieved from: <https://khl.ink/f/7227>

Khamenei, S. A. (2003, January 28). Speech to Members of the Writers' Association. Retrieved from: <https://khl.ink/f/3162>

- Khamenei, S. A. (2004, December 1). Speech to Officials of the Islamic Republic of Iran Broadcasting. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3262>
- Khamenei, S. A. (2004, December 1). Speech to Officials of the Islamic Republic of Iran Broadcasting. Retrieved from: <https://khl.ink/f/3262>
- Khamenei, S. A. (2004, May 12). Speech to Students of Shahid Beheshti University. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3176>
- Khamenei, S. A. (2005, January 29). Speech to Commanders and Personnel of the Air Force. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3270>
- Khamenei, S. A. (2006, November 9). Speech to University Scholars of Semnan. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3362>
- Khamenei, S. A. (2007, September 22). Speech at a Meeting with State Officials. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3402>
- Khamenei, S. A. (2008, December 14). Speech at a Meeting with Professors and Students at Iran University of Science and Technology. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=4992>
- Khamenei, S. A. (2008, May 3). Speech at a Meeting with Basijis in Fars Province. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3432>
- Khamenei, S. A. (2009, August 30). Speech at a Meeting with University Professors. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7959>
- Khamenei, S. A. (2009, December 13). Speech at a Meeting with a Group of Seminary Students and Clergy. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8513>
- Khamenei, S. A. (2009, May 17). Speech at a Meeting with Professors and Students of Kurdistan. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=6917>
- Khamenei, S. A. (2011, March 10). Speech at a Meeting with Members of the Assembly of Experts. Retrieved from: <https://khl.ink/f/11622>
- Khamenei, S. A. (2011, May 17). Speech at a Meeting with a Group of Workers. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12309>

- Khamenei, S. A. (2011, October 20). Speech at a Meeting with Executive Officials of Kermanshah Province. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17706>
- Khamenei, S. A. (2011, October 5). Speech at a Meeting with a Group of Scientific Elites. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17466>
- Khamenei, S. A. (2012, December 11). Speech at a Meeting with Participants of the World Conference of University Professors of the Islamic World and Islamic Awakening. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21741>
- Khamenei, S. A. (2012, January 4). Speech at the Third Strategic Thoughts Gathering. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18453>
- Khamenei, S. A. (2013, April 29). Speech at the World Conference of Scholars and Islamic Awakening. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22405>
- Khamenei, S. A. (2013, March 5). Meeting with the Supreme Council Members of the Iranian-Islamic Model Development Center. Retrieved from: <https://khl.ink/f/22126>
- Khamenei, S. A. (2014, February 25). Meeting of Heads of State with the Leader of the Revolution. Retrieved from: <https://khl.ink/f/25438>
- Khamenei, S. A. (2014, March 11). Speech at the Session on Explaining Resistance Economy Policies. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=25795>
- Khamenei, S. A. (2014, March 11). Speech at the Session on Explaining Resistance Economy Policies. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=25795>
- Khamenei, S. A. (2014, March 6). Speech at a Meeting with Members of the Assembly of Experts. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=25696>

- Khamenei, S. A. (2015, August 26). Speech at a Meeting with the President and Cabinet Members. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=30598>
- Khamenei, S. A. (2015, January 31). Speech after Visiting the Nanotechnology Achievements Exhibition. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=28830>
- Khamenei, S. A. (2015, July 11). Speech at a Meeting with Students. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=30255>
- Khamenei, S. A. (2015, July 4). Speech at a Meeting with University Professors. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=30199>
- Khamenei, S. A. (2016, April 25). Meeting of the Supreme Council Members of the Iranian-Islamic Model Development Center with the Leader. Retrieved from: <https://khl.ink/f/32895>
- Khamenei, S. A. (2016, August 24). Speech at a Meeting with the President and Cabinet Members. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=34162>
- Khamenei, S. A. (2016, July 2). Speech at a Meeting with Students. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33694>
- Khamenei, S. A. (2016, May 26). Speech at a Meeting with the President and Members of the Assembly of Experts. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33198>
- Khamenei, S. A. (2017, April 27). Speech at a Meeting with Participants of the International Quran Competition. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36331>
- Khamenei, S. A. (2017, September 21). Speech at a Meeting with the President and Members of the Assembly of Experts. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37721>
- Khamenei, S. A. (2018, May 28). Speech at a Meeting with Students. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39710>

- Khamenei, S. A. (2018, May 30). Speech at a Meeting with Poets and Cultural Figures. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39752>
- Khamenei, S. A. (2019, July 31). Speech at a Meeting with Members of Jihadi Groups. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=43234>
- Khamenei, S. A. (2020, May 17). Speech in a Video Conference with Representatives of Student Organizations. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45639>
- Khamenei, S. A. (2022, April 25). Speech at a Meeting with Students. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=50102>
- Khamenei, S. A. (2023, July 12). Speech at a Meeting with Preachers and Seminary Students from Across the Country. Retrieved from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=53333>
- Khomeini, S. R. (2006). *Sahifeh Noor*. (4th ed., Vol. 17). Tehran: Institute for the Preservation and Publication of Imam Khomeini's Works.
- Khomeini, S. R. (2007). *The Turning Point*. (8th ed.). Tehran: Institute for the Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works.
- Majlisi, M. B. (2005). *Bihar al-Anwar*. (4th ed., Vol. 76). Qom: Islamiyeh. [In Persian]
- Mills, S. (2021). *Michel Foucault*. (5th ed., M. Nuri, Trans.). Tehran: Nashr-e Markaz. [In Persian]
- Mirzajani Bijar-Pasi, M. (2021). Quranic Discourse Against Rent-Seeking. The First National Conference on Humanities and Islamic Wisdom, Tehran. Retrieved from: <https://civilica.com/doc/1381520>
- Mirzajani Bijar-Pasi, M., & Sadeqi Niri, R. (2020). Quranic Discourse in Combating Under-Measurement. *Tafsiri Studies*, 42, 179-200. [In Persian]
- Mirzajani Bijar-Pasi, M., Sadeqi Niri, R., & Abdolrahimi, A. R. (2019). Quranic Discourse in Combating Bribery and Its Social Implications. *Social Health*, 6(3), 357-370. [In Persian]

- Monazam Qaleh-Juqi, S., Hoseini-Dana, H. R., & Mohammadi, A. (2021). Presenting a Model for Resistance Economy Discourse Creation through Social Media in International Communication. *International Media Research Journal*, 8, 117-146. [In Persian]
- Motahhari, M. (2012). *Notes of Master Motahhari*. (13th ed.; Vol. 1). Tehran: Sadra. [In Persian]
- Qara'ati, M. (2004). *Tafsir-e Noor*. (11th ed., Vol. 10). Tehran: Cultural Center of Lessons from the Quran. [In Persian]
- Rajabi, R. (2019). *The Quranic Discourse Stream Against Hypocrisy*. Doctoral Dissertation. Islamic Azad University, Ardabil Branch. [In Persian]
- Sadeqi Niri, R., & Miri Aqdam, F. S. (2019). Methods of Discourse Creation in the Quran and Sunnah Regarding the Dignity of Women. *Tafsir-Pajuhi*, 11, 133-160. [In Persian]
- Sadra, M. (2007). Discourse Theories, From Linguistics to Political Science. *Islamic Revolution Studies*, 9-10, 171-208. [In Persian]
- Saffar, M. (2012). *Basa'er al-Darajat on the Knowledge of the Family of Muhammad*. (6th ed., Vol. 1). (Trans.: A. R. Zakizadeh-Ranani). Qom: Vosuq. [In Persian]
- Sheykhzadeh, M., & Bani-Asad, R. (2020). *Thematic Analysis: Concepts, Approaches, and Applications*. Tehran: Logos. [In Persian]
- Soleymani, M., & Vafa, J. (2020). The Model of Resistance Discourse from the Quran's Perspective. *Cultural Guarding of the Islamic Revolution*, 9(20), 31-66. [In Persian]
- Tajik, M. R. (2000). *Discourse and Discourse Analysis*. Tehran: Farhang-e Gofteman. [In Persian]
- Tajik, M. R. (2006). *Discourse Theory and Islamic Studies*. *Political Science*, 35, 261-285. [In Persian]
- Zımaran, M. (1999). *Michel Foucault: Knowledge and Power*. Tehran: Hermes. [In Persian]